

**PRZEMIANY
W NOWOCZESNYM
SPOŁECZEŃSTWIE:
ASPEKTY
EKONOMICZNE**

**The Academy of
Management and
Administration
in Opole**

Monograph

**TRANSFORMATIONS
IN CONTEMPORARY
SOCIETY: ECONOMIC
ASPECTS**

*Edited by Oleksandr Nestorenko
Tadeusz Pokusa*

Opole 2017

THE ACADEMY OF MANAGEMENT
AND ADMINISTRATION IN OPOLE

**PRZEMIANY W NOWOCZESNYM
SPOŁECZEŃSTWIE: ASPEKTY EKONOMICZNE**

**TRANSFORMATIONS IN CONTEMPORARY
SOCIETY: ECONOMIC ASPECTS**

Monograph

Edited by Oleksandr Nestorenko

Tadeusz Pokusa

Opole 2017

ISBN 978 – 83 – 62683 – 96 – 3

Transformations in Contemporary Society: Economic Aspects. Monograph.
Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017; ISBN 978-83-62683-96-3; pp.348, illus., tabs., bibls.

Editorial Office:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Reviewers

prof. dr hab. Ryszard Broszkiewicz
prof. dr hab. Marian Duczmal
dr Larisa Stepanenko

Editorial Board

Tadeusz Pokusa (chairman), Wojciech Duczmal, Igor Lyman,
Oleksandr Nestorenko, Tetyana Nestorenko, Aleksander Ostenda,
Iryna Ostopolets, Sławomir Śliwa

Publishing House:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01

300 copies

Authors are responsible for content of the materials.

ISBN 978 – 83 – 62683 – 96 – 3

© Authors of articles, 2017
© Publishing House WSZiA, 2017

TABLE OF CONTENTS:

Introduction	6
 Part 1. Modern approaches to the study of transformations on regional and industry levels	 8
1.1. Responsible restructuring – the example of staff reduction in steel industry in 2000-2015	8
1.2. Paradigmatic perspective on competitive fisheries development in conditions of new challenges: export and import of fish and fish products	17
1.3. International vectors of institutional reforms of customs authorities	24
1.4. Economic fundamentals activization of sustainable forest exploitation of regions	31
1.5. Innovative component of region development	36
1.6. Using the potential of construction associations in the process of integrated development of large cities	42
1.7. Evaluating the development of advertising and market research agencies in modern condition of economic activity in Ukraine	49
1.8. Cooperative basis for adaptation of Ukrainian agriculture to market environment	55
1.9. Environmental strategy for sustainable development of agro-food spheres of the Southern region	60
1.10. Forming of socially-oriented business model on the Ukrainian market of automotive fue	66
1.11. Prospects for public-private partnerships in the construction and repair of roads in Ukraine	73
 Part 2. Current changes and trends in business	 80
2.1. The essence and scope of the organization of accounting in the enterprise	80
2.2. Justification scenarios viability of industrial plants	88
2.3. The objectives of the enterprise in the conditions of sustainable development	94
2.4. The role of small enterprises in the internal market development	100

2.5. Target reference points and imbalances of development of industrial enterprises	106
2.6. Using techniques organizational and economic mechanisms to improve the competitiveness of commercial enterprises resource potential	113
2.7. Economic effectiveness of measures on labor protection in context of sustainable development socially oriented Ukraine	119
2.8. Social enterprise as innovative way development society	123
2.9. Methods of forming an effective system of intangible motivation in the company	130
2.10. Management system of human resources potential in tourism enterprises	136
Part 3. Transformation of approaches to management of potential of socioeconomic systems	141
3.1. The application of international standards of quality control of audit	141
3.2. Transformation of approaches to enterprises management on the basis of the material, energy, and information development	147
3.3. Concept study and formation of management decisions	155
3.4. The transformation of approaches to implementing the controlling system into Ukrainian industrial enterprises management	162
3.5. The evolutionary approach to the formation of a complex of marketing communications	168
3.6. Management modern ESG-risks: from communication to strategy	177
3.7. Modern approaches to the management of legal consulting in the new economy of mass collaboration	184
3.8. Professional management of apartment buildings	191
3.9. Integrating risk management into enterprise management	199
Part 4. Models and methods of socioeconomic development	205
4.1. Forecasting using the multiplicative model	205
4.2. Structural reforming of Ukraine's economy in the context of theories of transforming models of economic systems development in terms of globalization	212
4.3. Clusterization, optimization and prognosis revival production potential of agricultural enterprises	218

2.7. Economic effectiveness of measures on labor protection in context of sustainable development socially oriented Ukraine

2.7. Економічна ефективність заходів з охорони праці на підприємствах в контексті сталого соціально орієнтованого розвитку України

Глобальні проблеми людства, пов'язані із можливістю його подальшого існування та розвитку обумовили концентрацію зусиль світової спільноти на вирішенні питань сталого розвитку. Серед суттєвих, а також найбільш загрозливих небезпек людської цивілізації поряд із нестачею природних ресурсів йдуть постійні значні втрати людського потенціалу та зростання ризиків, пов'язаних із нерівністю в якості життя, умов і безпеки існування та розвитку тощо. Тому в період реформування економіки України, розробки її нової моделі та концепції розвитку на приший план має виходити людини, задоволення її життєво важливих інтересів, серед яких інтереси особистої безпеки, зокрема охорони праці займають місце пріоритетних [1, с. 125; 2, с. 16; 3, с. 52].

Так, в центрі діяльності підприємства – працююча особа, яка є основним ланцюгом здійснення технологічного процесу. Багаторічна традиція, що склалася в радянські часи та нині в Україні, демонструє мінімальний внесок в людські ресурси. В цьому аспекті розуміється в першу чергу безпека, соціальний захист, професійне навчання, забезпечення здорових умов праці. Тому одним із головних ресурсів економічного зростання в Україні є здоровий та безпечний стан головного ресурсу – населення. Соціальний напрям зменшення економічних втрат в країні є впровадження прибуткової в усьому світі системи охорони праці людини. Одночасно в умовах конкуренції на ринку праці підсилюється реальна необхідність для кожної працюючої людини в забезпеченні власного здоров'я, як головного фактора надійної життєдіяльності та конкурентоспроможності. Цінність здоров'я виступає не лише як головний показник економічного зростання індивідуума, але і відновлення сучасної економіки. За підсумком це означає появу здорового покоління та рівномірний розподіл здоров'я на всі вікові етапи життя людини в стані психологічного, біологічного та соціального благополуччя. Наслідком дії шкідливих та небезпечних факторів в побуті та на виробництві є поява професійних захворювань та випадків травмування працюючих. На підставі створеної в Україні єдиної інформаційної системи охорони праці підтверджується стійка тенденція зниження втрат населення в побуті та на виробництві, що не останню чергу зумовлено дією закону України «Про охорону праці» і створює підставу для зменшення економічних втрат в державі.

В контексті реалізації концепції сталого розвитку України виокремлюється закономірність зниження побутового та виробничого травматизму за часи її незалежності, яка носить поступовий характер (табл. 1).

Таблиця 1. Стан виробничого травматизму в Україні у 1990-2013 рр.

Роки	Травматизм	
	загальний	смертельний
1990	139600	2640
1995	80450	2195
1997	54510	1646
1999	39844	1388
2001	30992	1399
2003	24929	1230
2007	18982	925
2010	12242	535
2013	9221	528
2013/1990, %	6,61	20,0

Джерело: узагальнено авторами на основі опрацювання літературного джерела [4, с. 241].

На наш погляд, економічність систем охорони праці є важливою, але не головною. Актуальність заходів з охорони праці визначається, насамперед, їхньою соціально-оздоровчою значимістю. Офіційна статистика і обстеження підприємств дозволяють зробити наступний висновок: в Україні поступово формуються умови для здоров'єзберігаючої культури безпеки. Культура безпеки є як індивідуальною так і громадською, що не обмежується лише сім'єю та підприємством.

Сімейна, громадська та виробнича система безпеки відноситься до загальних здобутків з однієї сторони, а з іншої сторони – це здобуток для особистості. Виробничий аспект безпеки людини з точки зору економіки передбачає саморозвиток, постійне професійне удосконалення з точки зору своєї безпеки в першу чергу, на що вказує Закон України «Про охорону праці» про особисту відповідальність за своє здоров'я та здоров'я людей, які поряд.

Економічний метод дозволяє вивчити та оцінювати ефективність (або втрати) впровадження заходів системи безпеки на виробництві, яка є профілактикою виробничого травматизму. Через відсутність в Україні офіційно затвердженої методики ефективності системи безпеки та розрахунків збитків, нами на підставі опрацювання здобутків вчених, розроблена авторська методика оцінки цього процесу, яка дозволяє комплексно проводити розрахунок економічної ефективності від заходів охорони праці на виробництві.

Отже, економічна ефективності від впровадження системи охорони праці на підприємстві розраховується за формулою (1) [5]:

$$E = E_1 + E_2 + E_3 + E_4 + E_5 \quad (1)$$

де E – економічна ефективність від впровадження заходів з охорони праці,

E_1 – приріст обсягу продукції за рахунок підвищення продуктивності праці та скорочення втрат від плинності кадрів,

E_2 – зниження собівартості продукції за рахунок економії витрат на підготовку та перепідготовку кадрів;

E_3 – економія коштів за рахунок скорочення оплат днів тимчасової непрацездатності;

E_4 – економія коштів за рахунок скорочення виплат пільгових пенсій;

E_5 – економія коштів бюджету медичного обслуговування особового складу.

Економічна ефективність від впровадження заходів з охорони праці може бути розрахована за наступною формулою (2)

$$E = B \times (K_{\text{дд}} - K_{\text{дп}}) \quad (2)$$

де E – ефективність від впровадження заходів з охорони праці;

B – щоденний середній виробіток (на одну людину);

$K_{\text{дд}}$ – кількість днів непрацездатності до впровадження заходів;

$K_{\text{дп}}$ – кількість днів непрацездатності після впровадження заходів.

Варто зазначити, що на економічну діяльність будь-якого підприємства впливає кількість збитків від нещасних випадків та професійних захворювань, які можна розрахувати за формулою (3)

$$Z = Z_1 + Z_2 + Z_3 + Z_4 + Z_5 + Z_6 + Z_7 + Z_8 + Z_9 \quad (3)$$

де Z – сума збитків від кожного нещасного випадку;

Z_1 – оплата лікарняного листка;

Z_2 – вартість клінічного лікування;

Z_3 – вартість амбулаторного лікування;

Z_4 – пенсія за непрацездатністю (інвалідністю);

Z_5 – оплата різниці між попереднім заробітком та пенсією;

Z_6 – виплата пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Z_7 – втрати від зупинки обладнання та процесу праці;

Z_8 – умовні втрати від невикраденої заробітної платні;

Z_9 – оплата штрафів.

При цьому окремі з наведених показників обчислюються за власними формулами. Так, оплата різниці між попереднім заробітком та пенсією розраховується за формулою (4):

$$Z_5 = P_0 \times T_1 (1 + (K_v + K_\phi) / 2), \quad (4)$$

де P_0 – середній денний виробіток продукції, який припадає на один відпрацьований людино-день у розрахунковому періоді;

T_1 – час перебування на пенсії за розрахунковий період в робочих днях;

K_v – тарифний коефіцієнт вищого розряду за даною професією;

K_ϕ – тарифний коефіцієнт фактичного розряду за даною професією.

Збитки (втрати) від зупинки обладнання та процесу праці розраховуються за формулою (5)

$$Z_7 = P_0 \times T_2 + Z_n + C_m \quad (5)$$

де P_0 – середній денний виробіток продукції, який припадає на один відпрацьований людино-день у розрахунковому періоді;

T_2 – втрати часу оточуючих потерпілого осіб під час надання допомоги і транспортування, в людино-днях;

Z_n – заробітна плата цих осіб за період простою;

C_m – вартість транспортування потерпілого на технологічному транспорті.

Умовні втрати від невиплаченої заробітної платні розраховуються за формулою (6)

$$Z_8 = (B/n) \times T_3, \quad (6)$$

де B – сума заробітної плати за три місяці, які передували н/в;

n – кількість відпрацьованих днів за ці місяці;

T_3 – тривалість періоду непрацездатності в робочих днях.

Втрати національного доходу внаслідок тимчасового зниження продуктивності праці до повного відновлення у потерпілого навичок роботи розраховується за формулою (7):

$$C_0 = 9,5 \times a \times P_0 + (S_1 - S_2), \quad (7)$$

де C_0 – втрати національного доходу;

9,5 – коефіцієнт, який враховує зниження кількості виробленої продукції протягом трьох місяців після виходу на роботу при тривалості хвороби більше 20 робочих днів;

a – коефіцієнт, який враховує поправку кількості виробленої продукції до різниці між кваліфікацією потерпілого та усередненого розряду працівника;

P_0 – середній денний виробіток продукції, який припадає на один відпрацьований людино-день у розрахунковому періоді;

S_1 – заробітна плата за три місяці до нещасного випадку;

S_2 – заробітна плата після виходу на роботу.

Коефіцієнт a , який враховує поправку кількості виробленої продукції до різниці між кваліфікацією потерпілого та усередненого розряду працівника, розраховується за формулою (8):

$$a = K_\phi / K_c \quad (8)$$

де K_ϕ – тарифний коефіцієнт розряду потерпілого;

K_c – тарифний коефіцієнт розряду працівника.

Вартість розслідування нещасного випадку C визначають за формулою (9):

$$C = S_n + P_0 \times T_4 + S_3, \quad (9)$$

де S_n – сума позову судово-слідчих органів за участь у проведенні розслідування;

P_0 – середній денний виробіток продукції, який припадає на один відпрацьований людино-день у розрахунковому періоді;

T_4 – втрата часу працівниками за період розслідування в людино-днях;

S_3 – заробітна плата працівників за період розслідування причин і обставин нещасного випадку.

Математично-статистична обробка матеріалів за нещасним випадком з тимчасовою непрацездатністю потерпілих дозволила винайти таку залежність:

$$E = (0,6N + 1,28 D) \times B \quad (10)$$

де E – економічні втрати за рік; N – сумарне число випадків за рік;

D – сумарний час непрацездатності з причин нещасного випадку;

B – середня денна заробітна плата потерпілого.

Отже, на підставі наданих формул за представленою методикою можна оцінювати ефективність системи охорони праці на підприємстві.

Розроблена методика дозволяє здійснювати реальну оцінку стану безпеки людини на виробництві та оцінювати економічну ефективність роботи системи охорони праці на підприємстві як складову його соціального розвитку, що в контексті формування нової моделі економічного розвитку України та реалізації парадигми сталого розвитку набуває значимості з кожним днем.

Література

1. Бондар-Підгурська О. В. Науково-методологічні засади сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки / О. В. Бондар-Підгурська. – 2016. – 531 с.
2. Бондар О. В. Методологічні та концептуальні основи трансформації економіки України на шляху інноваційного розвитку / О. В. Бондар // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – 2010. – № 5 (19). – С. 13-19.
3. Маніна Л. І. Нанотехнології як основа формування національної моделі розвитку економіки та безпеки людини / Л. І. Маніна, О. В. Бондар-Підгурська // Современные проблемы управления: экономика, образование, здравоохранение и фармация: материалы 4-ой Международной научной конференции (Ополе (Польша), 11-14 ноября 2016 г.) – Ополе: Publishing House WSZiA, 2016. – 208 с. – С. 52-54 [Електроний ресурс]. – Режим доступу <http://pedagogika.wszia.opole.pl/ebook/CN2016.pdf#page=53>.
4. Сорочинська О. Л. Стан охорони праці в Україні та заходи для її поліпшення / О. Л. Сорочинська // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Транспортні системи і технології. – 2014. – Вип. 24. – С. 240-247. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_tsit_2014_24_35.
5. Юрков В. І. Основи охорони праці у військах / В. І. Юрков, Л. І. Маніна. – Полтава: ПВІЗ, 2002. – 136 с.

2.8. Social enterprise as innovative way development society

European integration and globalization processes, the scope of which comes Ukraine require a paradigm shift in management at all levels. Significant changes in the triad of "market – state – business" in the direction of increasing the role of the latter in solving social problems are occurred and bulkhead over state functions. Current trends are characterized by the growing role of motivation to the sustainable

Annotation

Part 1. Modern approaches to the study of transformations on regional and industry levels

1.1. Bozena Gajdzik. Responsible restructuring – the example of staff reduction in steel industry in 2000-2015.

“Firms that restructure through downsizing are not more profitable than those that don't” – on the base of research realized by Wayne Cascio. Our firms after 1989 reduced staff to be more productive. In the paper situation in steel industry was presented in 2000-2015. In last year they change their staff policy and decision about downsizing are more responsible by implementing a restructuring strategy that, unlike layoffs, leaves the organization stronger and better able to face the challenges ahead.

1.2. Nataliia Vdovenko, Sergey Shepelev. Paradigmatic perspective on competitive fisheries development in conditions of new challenges: export and import of fish and fish products.

It is proved that the global trend of reduction of volumes of extraction of water biological resources and the increase of aquaculture products, to encourage the creation of a new business model for fisheries. In the methodical plan the proposed approaches to improve the competitiveness of the industry in the operation of the fisheries as a component of the agricultural sector in the context of globalization.

1.3. Igor Nestoryshen, Ivan Berezhnyuk. International vectors of institutional reforms of customs authorities.

Foreign experience sustainable forest management for use in domestic conditions considered. Theoretical aspects enhance sustainable forest regions studied. In terms of market development plays an important role of financial instruments enhance the sustainable development of the region, namely its component – sustainable forest exploitation. This mechanism involves the use of financial techniques to stimulate sustainable development is a way of stimulating effects of financial relations in social, economic and environmental areas of the region.

1.4. Vadym Polishchuk. Economic fundamentals activization of sustainable forest exploitation of regions.

In works of domestic and foreign psychologists, the leading role in psychical development of child of his valuable affect-personality connections with adults is underlined. Special meaningfulness these relations acquire in the period of childhood. Exactly in this period of emotional connections with adults are the main channel through which influence of intercourse adult is carried out on psychical development of child. Affect-personality relations of child with adults are formed in the first half-year of his life in the process of situation-personality intercourse. Between to the adults and a child is put right a tight empathical connection. A child in the second half-year of his life is percipient and to revive the emotional state near total, that deepens yet more interrelation of partners.

1.5. Kateryna Pugachevska. Innovative component of region development.

The prerequisites for implementation of innovative approaches to the development of regional policy, modernization of management of socio-economic development of regions are represented. It is determined that the economic growth, achieved through innovative development, will contribute to the further augmentation of the economic potential of the country and in the economic development and the welfare of its population, the level and quality of its

life. The necessity of the application of innovative approaches in management of state and local governments to ensure socio-economic development of regions is justified.

1.6. Svetlana Rakytska, Oksana Zhus. Using the potential of construction associations in the process of integrated development of large cities.

The article describes the factors that determine the quality of housing. Advantages and problems in the integrated development of large cities are analyzed. Formation of building structures based on the technological chain can improve the quality of construction due to the large financial, technological and innovative capabilities.

1.7. Boris Rushman. Evaluating the development of advertising and market research agencies in modern condition of economic activity in Ukraine.

The place and importance of marketing services for manufacturers in Ukraine are shown. Attention on the shift in emphasis considering a need to accept the marketing not only as a cost and also as an investment is focused. The impact of the economic results of advertising and market research agencies on the formation of the GDP in Ukraine is estimated. It is shown that the economic activity of information services is stable. It is demonstrated that the Ukraine companies are consolidating their position in the international market of information services. Investment activity in the business field of information services is identified.

1.8. Oksana Salamin. Cooperative basis for adaptation of Ukrainian agriculture to market environment.

It is shown that in the world practice the appearance of service cooperatives is connected with monopolization of products procurement sphere. Creation of cooperatives and formation of marketing channels on the basis of cooperative approaches were ways to resist monopoly low procurement prices. No country managed to secure the support of price parity for agricultural and industrial products relying only on state regulation without creation of such cooperatives. Organizational efforts of state agriculture management authorities and direct state financial support encourage spreading of cooperatives, however they did not have a noticeable influence on the amount of services providing by cooperatives. In case the state financial support is a dominant factor in cooperative creation, this leads to appearance of pseudo-cooperatives, which goal is to receive such a support.

1.9. Victoria Samofatova. Environmental strategy for sustainable development of agro-food spheres of the Southern region.

The article discusses the importance and scientific approaches to the essence of the ecological component of sustainable development of the agro-food sphere of the Southern region. The main environmental problems in the agro-food sphere of the Southern region are characterized. It was noted that the ecologically balanced development of agro-food sphere provides for an increase in production of agricultural and food products, while maintaining ecosystem. The nature, direction and characteristics of an ecologically balanced and sustainable development of the agro-food sphere of the region were determined.

1.10. Galyna Semiv, Sergiy Semiv. Forming of socially-oriented business model on the Ukrainian market of automotive fuel.

The research substantiates the approaches to the formation of social-oriented business model in the Ukrainian market of motor fuel. The thesis systematized principles and criteria of social-oriented competitive environment of automotive fuel market, consistent with the principles of the UN Global Compact. Defines the expediency of expansion of social marketing of motor fuel market operators. Propose the use of co-operative mechanism of development of petrol and diesel market.

1.11. Nataliia Serohina. Prospects for public-private partnerships in the construction and repair of roads in Ukraine.

The article deals with the current situation of quality level of roads and their technical equipment. Analyzed the dynamics of funding over two years. Examined the direction of the proposed road sector reform. Developed a mechanism work of the independent supervisory

authority. Non-standard form of cooperation between the state and the private sector has been proposed. Was proposed alternative organizational mechanism of public-private partnerships for the construction and repair of roads.

Part 2. Current changes and trends in business

2.1. Aneta Wszelaki. The essence and scope of the organization of accounting in the enterprise.

Every company is required by law to keep farm accounts, which, in practice an organized and orderly. The main objective of the organization is to organize the various accounting tasks necessary to ensure the proper functioning of the accounting unit, taking into account its specific features, technical capabilities and human resources and the rational commitment of resources and labor. The scope of the accounting organization include: accounting policy, inventory, valuation of assets and liabilities, chart of accounts, keeping accounting documentation and others. Article pointed to many aspects of the concept of accounting organization, as well as demonstrated how important an element in each unit.

2.2. Irina Andryushchenko. Justification scenarios viability of industrial plants.

Proposed scientific and methodological approach to the evaluation of the viability of an industrial enterprise on the basis of the viability of the concept of socio-economic systems, which is a function of evaluations of its stability, reliability, survivability and motivation. Based on the method suggested Saaty weights of the components ensuring the harmony of the industrial structure of the enterprise. Proposed scenario modeling, which is based on the change of priority components of the integral index of viability parameters. On the basis of changes in weighting factors developed five scenarios sustainable path of development of the company "Motor Sich". Based on the analysis set the appropriate lever of influence on the resulting figure to achieve the highest possible level of viability of the investigated companies.

2.3. Lesya Hrytsyna. The objectives of the enterprise in the conditions of sustainable development.

In the article have been defined the theoretical basis of defining the essence of enterprise's goals in the conditions of sustainable development. It has been proved that sustainable development of the company is a process of informed choice of company's activity made by its owners and managers to ensure the real needs of society in the condition of limited available resources. It has been emphasized the need to consider the company as an open system that both carries and is influenced by the environment.. Accordingly, the purpose of the enterprise in the conditions of sustainable development should provide a survival of the enterprise as a separate system and preserve the highest system (region, country, etc.), in which the system (the company) is a component.

2.4. Maryna Katran, Oleksandra Iefremova. The role of small enterprises in the internal market development.

The article presents the essence, formation ways, place and role of small enterprises in the internal market of Ukraine. It is covered the trends that negatively affect on the domestic market. There are allocated main advantages and disadvantages of small enterprises as a business system component. It is emphasized the role of small enterprises in the process of sustainable social and economic development and reformation of Ukraine's economy.

2.5. Sergiy Koverha, Dmitriy Stepanets. Target reference points and imbalances of development of industrial enterprises.

The article has been further development of the conceptual apparatus of diagnostic tests imbalance of development of enterprises. Interpretation of the concept of imbalance is refined. Classification of the existing imbalance of development of industrial enterprises are systematized and supplemented.

2.6. Raisa Kozhukhivska. Using techniques organizational and economic mechanisms to improve the competitiveness of commercial enterprises resource potential.

The main purpose of the article is-pending issue of the specifics of the use of methods of organizational and economic mechanism of increase of competitiveness of the resource potential of the enterprise. In the study defines the essence of competitiveness of commercial enterprises of consumer cooperation of Ukraine. Based on the assessment of changes of organizational and economic mechanism of management of competitiveness of commercial enterprises of consumer cooperation, highlighted the main principles, objectives and functions, which fully cover the socio-economic essence of the organizational-economic mechanism of management of the resource potential of trade enterprises in the current economic conditions. In the course of the study, developed a method of formation of the organizational-economic mechanism of management of competitiveness of trade enterprise system of consumer cooperatives in Ukraine on the basis of the use of the integral index of the organizational-economic mechanism of management of the resource potential of the enterprise.

2.7. Lyudmila Manina, Oksana Bondar-Pidgurska, Olga Volodko. Economic effectiveness of measures on labor protection in context of sustainable development socially oriented Ukraine.

One of the priority person's vital interests are in general safety and labor protection in the enterprises in particular. Methods. We used the methods of analysis synthesis mathematical economic and statistic as well as systematic and comprehensive approaches. The results. The method of economic efficiency from implementation of the measures of labor protection in enterprise was worked out. Scientific novelty. The proposes technique economic efficiency from implementation of the measures of labor protection at the enterprise allows to monitor the economic components of social development of enterprise, which generally affects the enhancing of the effectiveness of its work. The practical importance. It is effective for an engineer on labor protection and the specialists of the financial-economic development to use this method in order to calculate the economic efficiency of the implementation of measures for the protection of labor.

2.8. Valentyna Smachylo, Veronika Khalina, Yevgeniia Kylnytska. Social enterprise as innovative way development society.

Modern transformation of socio-economic systems require the change in paradigm of management at all levels of the hierarchy which leads to the emergence of new business forms – social entrepreneurship. In the current study the theoretical basis of doing social business and its Ukrainian practice is analyzed, which is allowed to formulate the problem field in this area.

2.9. Olga Stefanyuk. Methods of forming an effective system of intangible motivation in the company.

The paper presents method of forming an effective system non-financial incentives in the company, which allows to predict the funds needed to increase the level of satisfaction of the personnel in the enterprise; make the process diagnostics system. Intangible motivation by the company, without recourse to external consultants, as well as attract the maximum number of employees in the process diagnostics that will increase the need for involvement in the management processes that take place in the company.

About the authors:

Part 1. Modern approaches to the study of transformations on regional and industry levels

- 1.1. **Bozena Gajdzik** – dr inż., Silesian University of Technology, Katowice, Republic of Poland
- 1.2. **Nataliia Vdovenko** – Doctor of Economics, Professor, Honored Agriculture Worker of Ukraine, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine,
Sergey Shepelev – PhD applicant, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
- 1.3. **Igor Nestoryshen** – PhD in Economics, Associate Professor, Scientific and research center of customs Scientific and research institute of fiscal policy University of the State Fiscal Service of Ukraine, Khmelnytsky, Ukraine,
Ivan Berezhenyuk – Kyiv Customs of the State Fiscal Service of Ukraine, Khmelnytsky, Ukraine
- 1.4. **Vadym Polishchuk** – PhD in Economics, Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine
- 1.5. **Kateryna Pugachevska** – PhD in Economics, Senior Lecturer, Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine
- 1.6. **Svetlana Rakytska** – PhD in Economics, Associate Professor, Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Odessa, Ukraine,
Oksana Zhur – Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Odessa, Ukraine
- 1.7. **Boris Rushman** – PhD student, National University of Water Management and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine
- 1.8. **Oksana Salamin** – PhD in Economics, Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S. Z. Gzhytskyi, Lviv, Ukraine
- 1.9. **Victoria Samofatova** – Doctoral candidate, PhD in Economics, Associate Professor, Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa, Ukraine
- 1.10. **Galyna Semiv** – PhD in Economics, Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy, Lviv, Ukraine,
Sergiy Semiv – PhD in Economics, Associate Professor, Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine
- 1.11. **Nataliia Serohina** – Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Odessa, Ukraine

Part 2. Current changes and trends in business

- 2.1. **Aneta Wszelaki** – dr., University of Economics in Katowice, Katowice, Republic of Poland
- 2.2. **Irina Andryushchenko** – PhD in Economics, Associate Professor, Zaporizhzhya State Technical University, Zaporizhzhya, Ukraine
- 2.3. **Lesya Hrytsyna** – PhD in Economics, Associate Professor, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine

- 2.4. Maryna Katran** – PhD student,
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine,
Oleksandra Iefremova – PhD student,
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine
- 2.5. Sergiy Koverha** – Doctor of Economics, Associate Professor,
SHEI «Donbass State Pedagogical University» of the MES of Ukraine, Slovyansk,
Ukraine
Dmitriy Stepanets – PhD student,
Donbass State Engineering Academy, Kramatorsk, Ukraine
- 2.6. Raisa Kozhukhivska** – PhD in Economics, Associate Professor,
Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine
- 2.7. Lyudmila Manina** – PhD in Technical Sciences, Associate Professor,
The Higher Educational Institution of Ukoopspilka Poltava University of Economics
and Trade, Poltava, Ukraine,
Oksana Bondar-Pidgurska – PhD in Economics, Associate Professor,
The Higher Educational Institution of Ukoopspilka Poltava University of Economics
and Trade, Poltava, Ukraine,
Olga Volodko – PhD in Technical Sciences,
The Higher Educational Institution of Ukoopspilka Poltava University of Economics
and Trade, Poltava, Ukraine
- 2.8. Valentyna Smachylo** – PhD, Associate Professor,
Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture, Kharkiv, Ukraine,
Veronika Khalina – PhD,
Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture, Kharkiv, Ukraine,
Yevgeniia Klynyska – PhD,
Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture, Kharkiv, Ukraine
- 2.9. Olga Stefanyuk** – PhD in Economics, Associate Professor,
The Higher Educational Institution of Ukoopspilka Poltava University of Economics
and Trade, Poltava, Ukraine
- 2.10. Irina Tuchkovska** – PhD in Economics, Associate Professor,
Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine,
Irina Melnik – PhD in Economics, Associate Professor,
Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine,
Bohdana Polotay – Senior Lecturer,
Lviv University of Trade and Economics, Lviv, Ukraine

Part 3. Transformation of approaches to management of potential of socioeconomic systems

- 3.1. Nora Stangova** – Prof. Ing., CSc.,
School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava,
Bratislava, Slovak Republic,
Agnesa Víghova – PhDr., PhD,
School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava,
Bratislava, Slovak Republic
- 3.2. Natalia Vasiutkina** – Doctor of Economics, Associate Professor,
PHEI European University, Kyiv, Ukraine
- 3.3. Vladimir Galitsyn** – Doctor of Economics, Professor,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine,